Fag og tru i norskfaget – ei konkret tilnærming

Kjersti Wold Slettebø,
lektor i norsk ved St. Paul gymnas

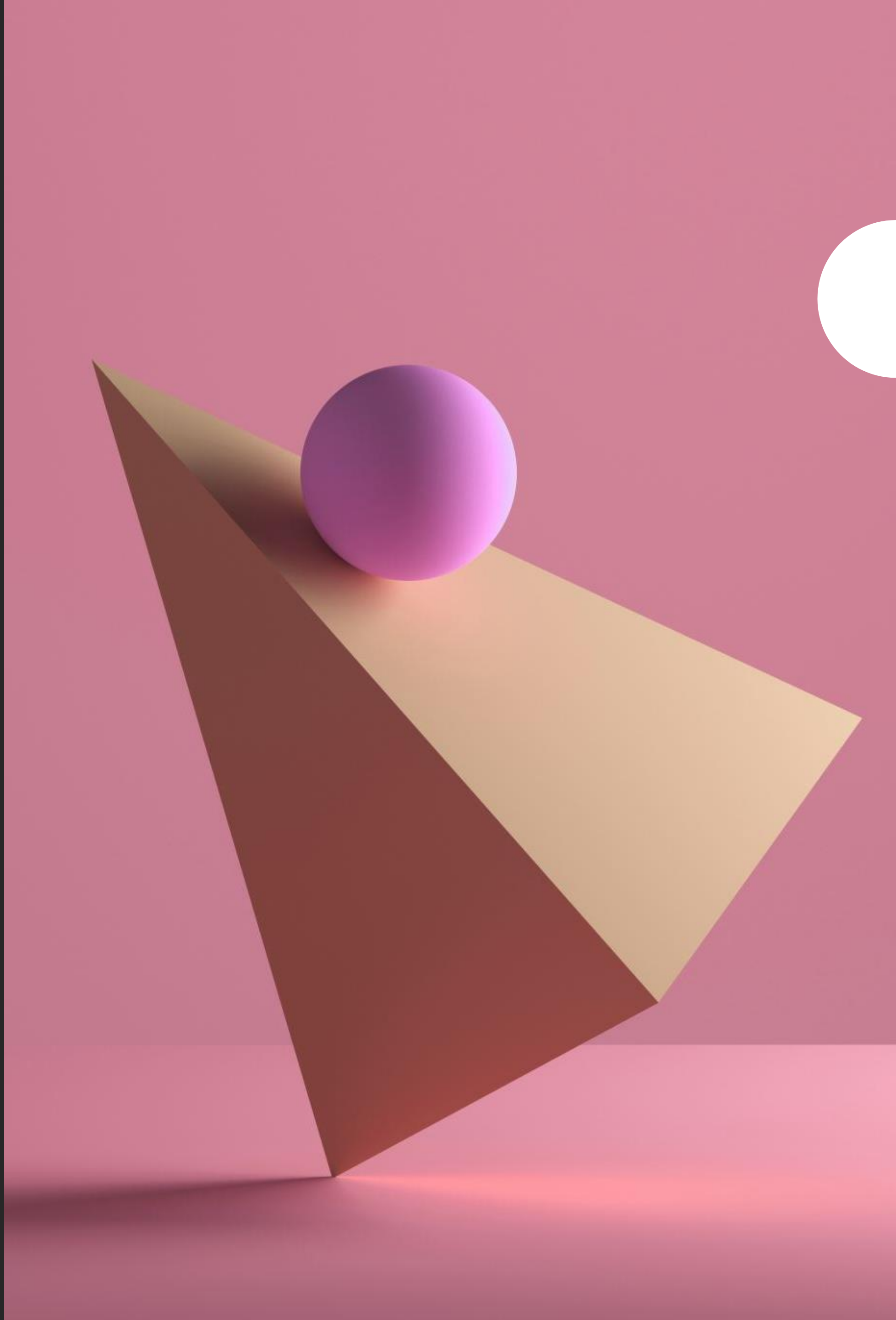

Kvifor er det viktig å jobbe med fag og tru?

- Synleggjering - UDIR
- For kristne elevar: kan vere trusstyrkande for dei.
- For ikkje-kristne elevar: lærer meir om kristendommen og får forhåpentleg større innsikt og meir forståing for andre synspunkt enn sitt eige.

Fag og tru i norskfaget – konkrete forslag

Bilete *Fred*: https://www.norli.no/fred-3
Dorothe Engelbretsdotter: https://ndla.no/subject:1:8bbcfdcb-2edc-4fc0-b8a4-f342514b9f20/topic:3:186579/topic:2:187897/resource:1:46262

Barokke salmer samanlikna med moderne lovsong

Kompetansemål: lese og tolke tekster fra 1500 til 1850 i kulturhistorisk kontekst og drøfte hvordan de er relevante i dag

Bilete David André Østby: https://sglive.no/aktivitet/konsert-david-ostby/

Aftensalme

1 Dagen viker og går bort,
luften bliver tykk og sort,
solen alt har dalet platt,
det går ad den mørke natt.

2 Tiden sakte lister sig,
glasset rinner hastelig,
døden oss i hælen går,
evigheten forestår.

5 Kjære sjel, kom det i hu,
og der hos bekjenn kun nu,
at du som et Adams barn
velter dig i synd og skarn.

7 Be om nåde og gjør bod,
åpne dine øyens flod,
slipp ham ikke med ditt skrig,
før han får velsignet dig.

8 Nu min Jesu, sjeles skatt,
tag her lossament i natt,
se jeg har et hvilested
i mitt hjerte til dig red.

9 La din sterke englevakt
på mitt leie give akt,
at min søvnetunge kropp
skades ei av Satans tropp.

16 Still den sjukes hjerteve,
tenk på de bedrøvede,
vær de faderløses trøst
og gi akt på enkers røst.

18 At det er således fatt,
jeg en gang den lange natt
skal iblant de dødes tall
sove i den mørke dal.

19 Fire fjele er min prakt
hvoruti jeg bliver lagt,
med et laken og litt mer,
eier ikke så en fjer.

20 Alle verdslig ting forgår,
jeg til herlighet oppstår,
når Gud ved basunens lyd
kaller mig til evig fryd.

Fra *Sjelens sang-offer*, 1678

"Aftensalme", 1678, Dorothe Engelbretsdotter

https://www.youtube.com/watch?v=sKv43FwMxlo

«Fullkommen majestet», David André Østby (2017)

Du la din krone ned
For å gi oss fred
Knust for våre feil
Straffen lå på deg

Et siste pust du trakk
Da du sa: Det er fullbragt!
Ved dine dype sår
Har seieren blitt vår

Fullkommen majestet
Du er kongen som ble skyldig i vårt sted
I naken skam du led
Din er æren i all evighet

I graven ble du lagt
Livløs og forlatt
Vår frelser og vår Gud
Svøpt bak sten i skjul

Men da alt håp var tapt
Brøt lyset fram i prakt
Mørket måtte fly
Vår verden har blitt ny

Fullkommen majestet
Du er kongen som ble skyldig i vårt sted
I naken skam du led
Din er æren i all evighet

Fullkommen majestet
Du er kongen som ble skyldig i vårt sted
I naken skam du led
Din er æren i all evighet

Død, hvor er din brodd
Kristus har stått opp
Dødens makt er brutt
Jesus lever!

https://www.youtube.com/watch?v=HQcdOKZ1aqM

Oppgåver

Samanlikn dei to songane.

1. *Korleis skil dei to songane seg frå kvarandre reint musikalsk?*
2. *Eit vanleg trekk frå barokken er at songane seier noko om Gud. Kva for nokon likskapar og skilnadar finn du i synet på Gud i desse to songane?*
3. *Korleis kjem synet på døden fram i «Aftensalme»?*
4. *Viser «Fullkommen majestet» det same synet på døden som «Aftensalme»? Kvifor eller kvifor ikkje?*
5. *«Fullkommen majestet» fortel oss ein god del om Guds frelsesplan for menneska. Korleis kjem det fram i teksten?*
6. *Viss ein skal prøve å seie noko overordna om kristen musikk ut frå desse to songane, kva har endra seg frå barokken og fram til vår tid og finst det framleis nokre liskapstrekk?*
7. *Er songen til Engelbretsdotter framleis relevant i dag?*

Pietisme og kristendom i *Fred* av Arne Garborg

… analysere og tolke romaner, noveller, drama, lyrikk og sakprosa på bokmål og nynorsk fra 1850 til i dag og reflektere over tekstene i lys av den kulturhistoriske konteksten og egen samtid.

… utforske og reflektere over hvordan tekster fra den realistiske og den modernistiske tradisjonen framstiller menneske, natur og samfunn.

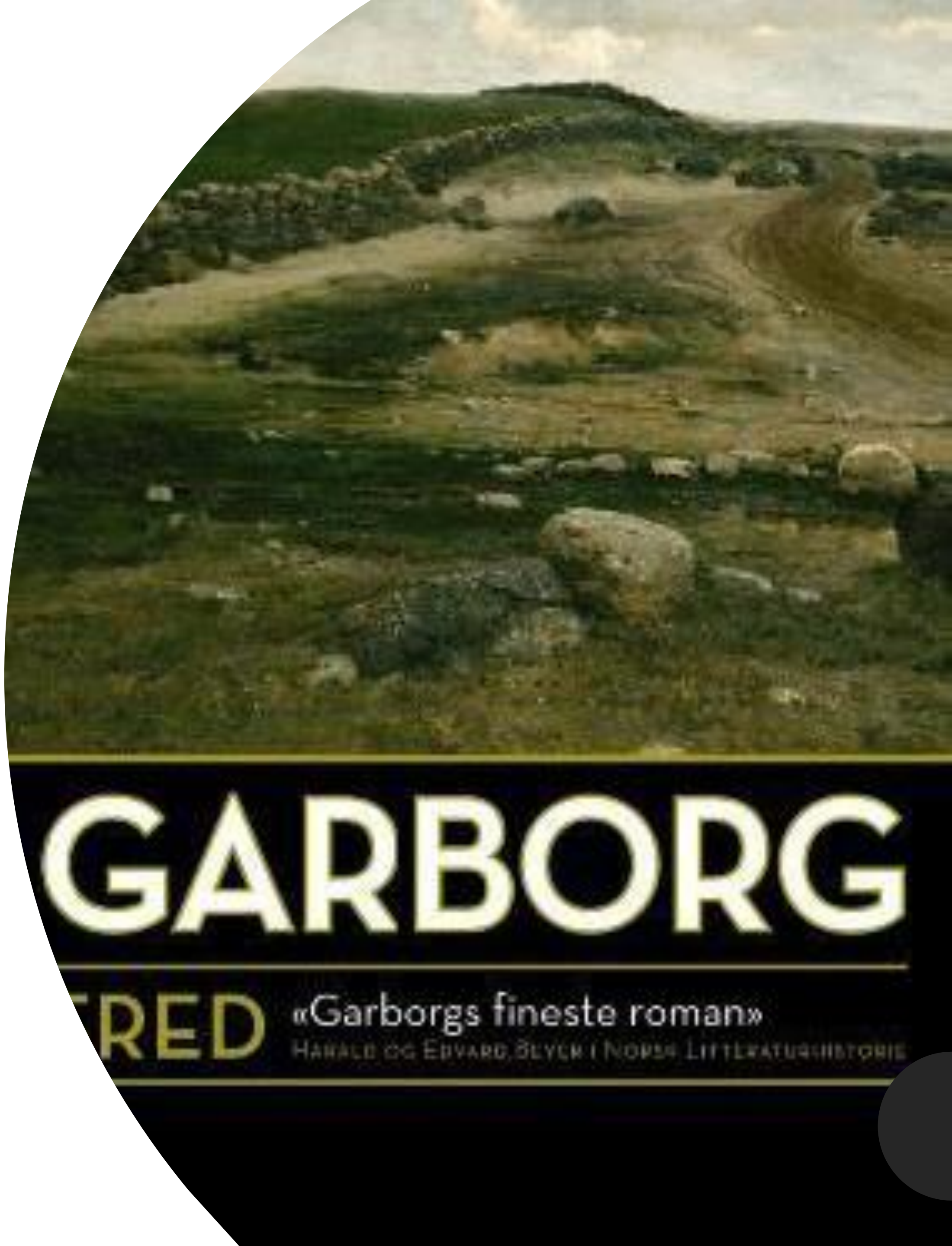

Fred i korte trekk

https://www.youtube.com/watch?v=q3-KyJih6To: Opningskapitlet lest inn med landskapsvideo av Jæren.

"'Me skulde nok ikkje læ,' sagde han Enok. 'Jesus lo aldri'" (Garborg 1892: 52).

Han legg ei dyster stemning over heile hushaldninga, på same måte som den dystre gudstrua til Garborg sin eigen far "la seg med kvelende tyngde over hus og hjem" (Beyer 1975: 510) – Sjølvbiografisk?

Bilete: https://www.jaermuseet.no/garborgsenteret/fint-og-ganske-morkt/

Fred i litteratur-historia

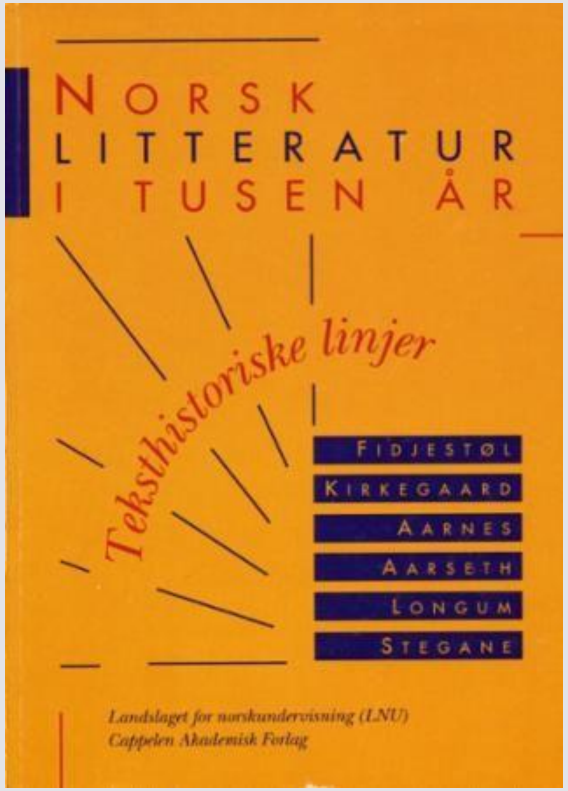

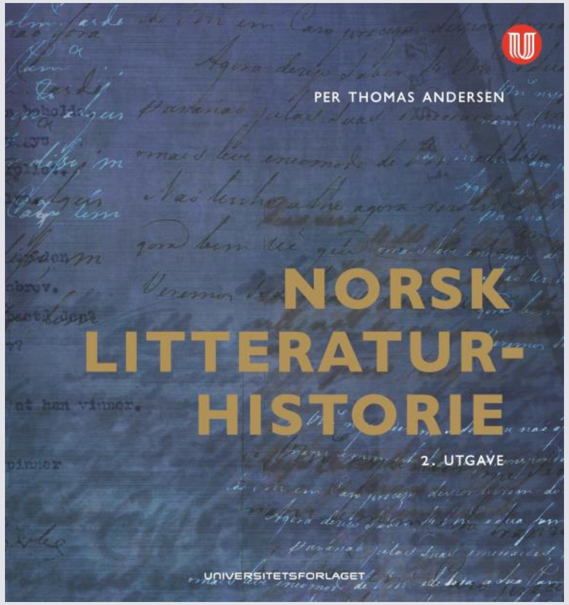

Bilete *Norsk litteratur i tusen år*: https://www.norli.no/norsk-litteratur-i-tusen-ar
Norsk litteraturhistorie: https://www.universitetsforlaget.no/norsk-litteraturhistorie-2

Enok Hove

- https://www.youtube.com/watch?v=qa82pK_IRt4
- Les frå "Fred" side 164-165.
- «Enok er ein ganske så puritansk, religiøs mann. Veldig interessant. Det ligg jo ein angst bak, ei frykt, han er jo ikkje slem, han gjer jo det som han meiner er rett for å redda sin eigen familie frå skjærseld og helvete. Det er rett og slett ein mann som er driven av sine demonar og si frykt» (Hoel 2016). (http://www.jaermuseet.no/garborgsenteret/fint-og-ganske-morkt/)
- Bilete: https://framtida.no/2016/08/29/vegar-hoel-om-rolla-som-enok-hove-bensin-pa-helvetesbalet

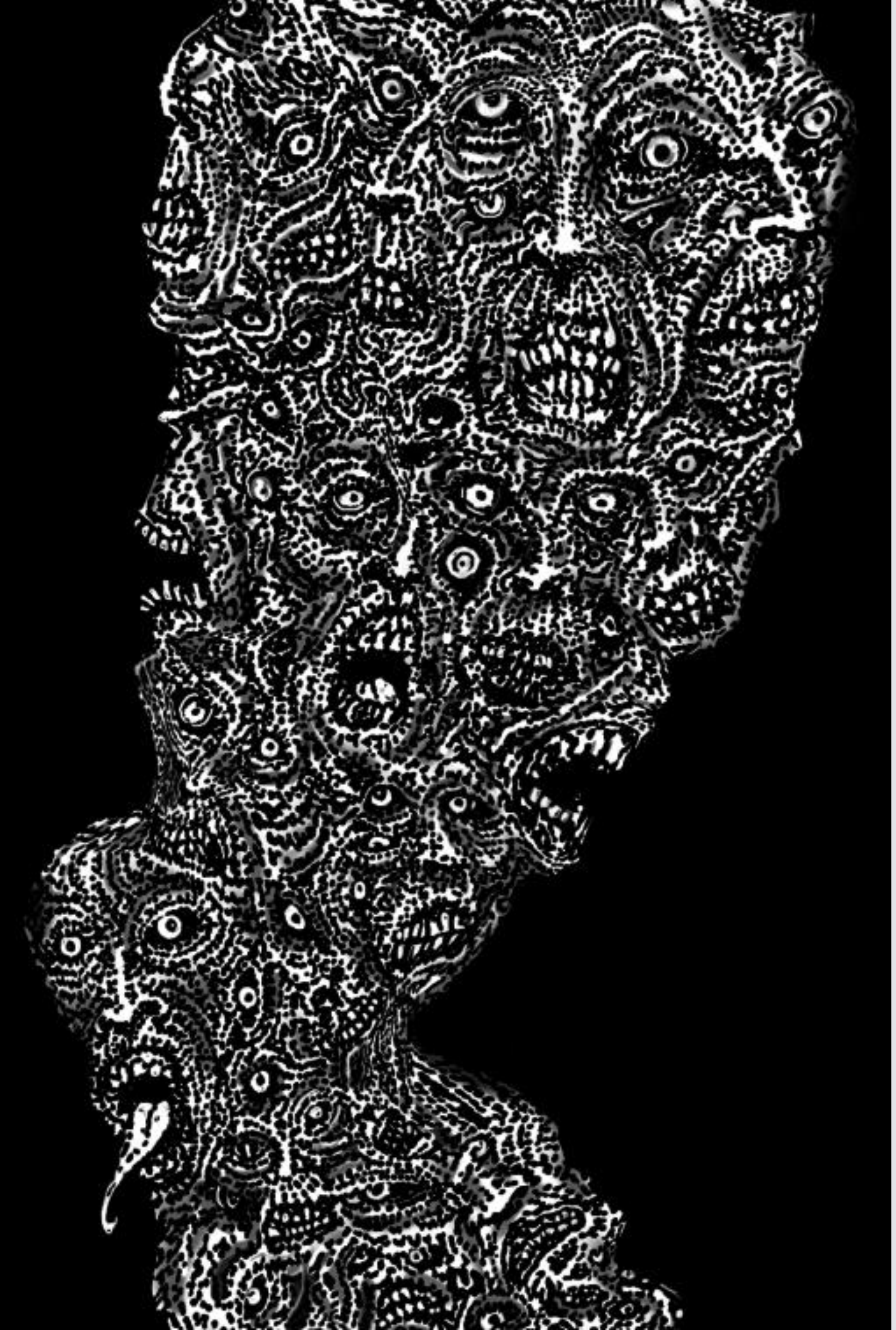

Sagt om Enok av «esalen» på bloggen www.heltgreilitteratur.wordpress.com:

https://heltgreilitteratur.wordpress.com/2011/11/11/fred-av-arne-garborg/

I glimt får Enok sjølv sjå seg sjølv som umverda ser han, men i staden for å skikka seg med det, dømmer han seg langt sterkare enn lesaren, Gud og kvarmann ville gjort. Gruvlinga er blanda med angst og dumskap og samfunnsanda, i all sin galskap er det fullt forståeleg at Enok endar upp som han gjer. Det er eit skjebnedrama, skjebnepos.

(Bilete: https://www.jaermuseet.no/garborgsenteret/fint-og-ganske-morkt/.)

Oppgåver

1. Kva for motiv blir skildra i utdraget frå starten av boka? Altså: kva slags ting skriv forfattaren at ein kan sjå? Ver så konkret som mogleg.
2. På kva måtar kan naturskildringa i starten av romanen fortelje lesaren noko om dei menneska han eller ho skal møte?
3. Finn døme på språklege bilete og verdiladde ord i denne skildringa.
4. **Korleis blir menneska i romanen karakteriserte? Kvifor «trøyster [dei] seg til Gud»?**
5. Miljøskildringa i denne romanen er typisk for naturalistisk litteratur. "Bevis" denne påstanden, og nemn to–tre døme frå teksten i boka.
6. Basert på filmsnuttane du har sett og tekstutdraga som har blitt lest opp, kva inntrykk har du av «Enok Hove»?

Oppgåver

6. Kvifor kan vi seie at utfallet i romanen er typisk for naturalistisk litteratur?
7. **Det blir sagt at Enok Hove har gått over til pietismen og at dette pregar heile familien. Søk på nettet og finn ut meir om kva pietismen er.**
8. **Diskuter: som Enok påpeiker står det ikkje i Bibelen at Jesus lo. Gjer det det til ei sanning at han aldri gjorde det? Finst det andre ting det ikkje står at Jesus gjorde, men som det likevel er truleg at han gjorde?**
9. **Diskuter: «'Me skulde nok ikkje læ,' sagde han Enok. 'Jesus lo aldri'» (Garborg 1892: 52). Dette sitatet av Enok Hove gir eit dystert og lite oppløftande bilete på Jesus og kristne. Tenk over samtalar du har tatt del i eller overhøyrt, søk litt på nettet og prøv å danne deg eit bilete av korleis kristne vert omtalte i dag. Stemmer dette med slik du sjølv oppfattar kristne? Forklar kvifor eller kvifor ikkje.**

Artistar opnar opp: – Det er litt upopulært å vere kristen
Store artistar i utlandet snakkar høgt om si sterke kristne tru. Slik er det ikkje i Noreg. (Overskrift på p3.no i juli, 2021)

Sørgegudstjeneste i Kongsberg kirke: – Vi står sammen i sorgen (Overskrift på nrk.no i oktober 2021)

Omstridd prest i Ørskog går av
Den omstridde presten som ikkje vil samarbeide med kvinner, går av. Det melder Vårt Land. (Overskrift på nrk.no i oktober 2021)

Ung og gira på Gud
Mens statskirken mister medlemmer opplever flere av de største frikirkene i byene en økende popularitet blant unge voksne. (Overskrift på p3.no i november, 2017)

Ropstad mener kristne blir møtt med mer intoleranse enn før
https://www.nrk.no/sorlandet/ropstad-mener-kristne-blir-mott-med-mer-intoleranse-enn-for-1.14619682

Hvis du er kristen, som meg, blir du tatt for å være idiot
https://www.bt.no/btmeninger/debatt/i/0KvG1G/hvis-du-er-kristen-som-meg-blir-du-tatt-for-aa-vaere-idiot

«Farmen-presten» Thor Haavik vant Medierosen 2021
VANT PRIS: «Farmen-presten» Thor Haavik er tildelt Medierosen 2021 for «naturlig og inspirerende vitnesbyrd om Jesus i mediene.»
https://www.vl.no/religion/2021/09/02/farmen-presten-thor-haavik-vant-medierosen-2021/